

11 клас Історія України.

1. Відбудова промисловості.
2. Становище сільського господарства.
3. Голод 1946-1947 рр.
4. Україна в системі міжнародних відносин.

Тема УКРАЇНА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД. ПОВОЄННЕ МІСТО Й СЕЛО.

Україна і світ.

1. Демографічні зміни в повоєнній Україні: соціальна та національна структура.
2. Відбудова промислових підприємств та міської інфраструктури.
3. Умови та рівень життя міського населення.
4. Радянське село: колгоспи і колгоспники. Голод 1946–1947 рр.
5. Українська РСР як член-засновник ООН та інших міжнародних організацій.

Погляд очевидця

„Ставши в 1947 р. секретарем ЦК КП України, він оточив себе зграєю безпринципних людей і підлабузників, переслідував віддані партії кадри цькував і тероризував керівних працівників республіки. Як справжній садист, Каганович знаходив задоволення в знущанні з активістів, з інтелігенції, принижував їхню людську гідність, погрожував арештами і тюрмою... добивався скликання пленуму ЦК з порядком денним: „Боротьба проти націоналізму як головної небезпеки в КП(б)У” – хоча насправді такої небезпеки не було й сліду”.

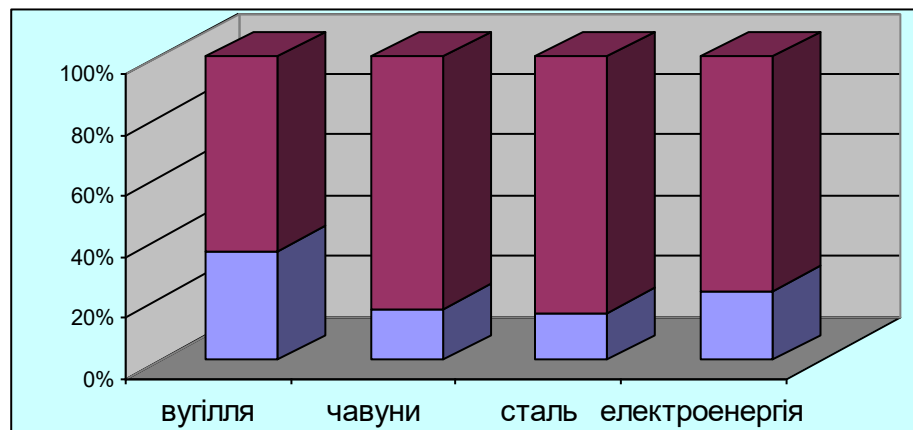
З виступу першого секретаря ЦК КПУ М.Підгорного в 1961 р. на XXII з'їзді КПРС.

З радянського підручника

„У лютому 1947 трудящі УРСР обрали найвищий орган влади республіки – Верховну Раду УРСР. За кандидатів блоку комуністів і безпартійних було віддано 21,4 млн. голосів, або 99,4% тих, що брали участь у голосуванні. У виборах до місцевих Рад у грудні 1947 р. за кандидатів у депутати голосувало від 99,1 до 99,8% виборців”.

Історія Української РСР.
Короткий нарис.-К., 1981

Порівняльна діаграма виробництва галузей важкої промисловості в Україні в 1940 і 1945 роках



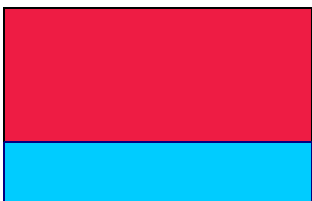
Після опрацювання джерел дайте відповідь на запитання.

1. Як Ви оцінюєте територіальні зміни, що відбувалися в Україні після Великої Вітчизняної війни?
2. Назвіть основні риси післявоєнного життя суспільства.



Зі статті В.Кондратьєва „Парадокс фронтової ностальгії”

Ми тоді майже нічого не розуміли, да і звідки, коли багато з скарбів людської думки були для нас закриті. Знаходячись у повній невідомості, ми швидко змирилися з післявоєнним життям, головне ж – війна позаду, ми залишилися в живих, а попереду – манливі обрії комунізму, при якому буде все „по потребі”. Сказати, що вірили ми в це бездумно, зрозуміло, не можна. Але все ж сподівались на щось краще”.



Прапор України з 1949

Думка дослідника

„В перші повоєнні роки зростання кадрів робітничого класу відбувалося в основному за рахунок демобілізованих воїнів, але темпи його не відповідали масштабам швидкого піднесення індустрії і транспорту. Колгоспникам, які виявили бажання працювати в промисловості, надавалися певні пільги. Трудові ресурси промисловості, будівництва і транспорту збільшувалися також за рахунок реевакуації трудящих із східних районів країни.

Велике значення мало залучення в промисловість робітничої молоді через систему трудових резервів, ремісничих училищ і шкіл фабрично-заводського навчання (ФЗН)”. Короткова М.В. Советский

Союз и зарубежные страны после второй мировой войны. Разработки и сценарии уроков // Преподавание истории в школе. -1999.-№ 3

Думка дослідника

„Закінчення війни відкрило нові джерела західних впливів. До 1947 р. з Німеччини в Україну повернулися 1 млн. 250 тис. чол. – близько 40% українців, насильно депортованих на роботи до Рейху. Майже 300 тис. з них зразу були вивезені НКВД до Сибіру нібито за державну зраду”.

„До того ж, перемога у війні дозволяла використовувати у відбудові господарства „трофейне” німецьке устаткування і німецьких військовополонених”.

„Радянські плани післявоєнної відбудови господарства не передбачали відновлення в усьому обсязі передвоєнної ролі Української РСР у господарському комплексі СРСР...

„У 1950 р. в українських містах проживало 12,8 млн. чол.. – на мільйон менше, аніж у 1940 р. Дві третини населення республіки у 1950 р., як і в 1940 р., становили мешканці села”.

„Війна і післявоєнне врегулювання державних кордонів призвели до змін у національному складі населення України”.

Грицак Ярослав. Нарис історії України.-К., 1996



Після опрацювання джерел цієї і попередньої сторінки дайте відповідь на запитання.

1. За думкою Ярослава Грицака: „Післявоєнні роки нагадували ситуацію, яка склалася у Росії після розгрому Наполеона”. Як ви вважаєте, чому він так міг сказати?

Офіційні документи

З інформації Чернігівського міськкому КП(б)У обкому партії про хід підписки на третю державну позику відновлення і розвитку народного господарства СРСР 3 травня 1948 р.:

„На мітингу робітників, ІТР та службовців Чернігівського кожзавода присутньо 55 чоловік. Після проведення мітингу за підпискою була зібрана сума 28675 руб., що складає 102% до фонду заробітної плати. Підпискою охоплено 100% робітників і службовців. На мітингу робітників і службовців Чернігівської кондитерської фабрики присутньо 130 чоловік, за годину підписки охоплено 100% робітників і службовців, що склало суму 57700 рублів... На мітингу робітників, ІТР і службовців ОСМТ – 313 було присутньо 270 чоловік. За півтори години підписки на нову позику було охоплено 100% працюючих. Сума підписки склала 126350 руб. проти фонду зарплати 116 тис. руб.”

Чернигову 1300 лет: Сборник документов и материалов.-К., 1990

З радянського підручника

„У робітничих колективах народжувалися патріотичні почини, рух за впровадження швидкісних методів будовних робіт...”

Зразки ударної праці показували робітники на відбудові „Запоріжсталі”... В три зміни під лозунгом: „В ударному році на ударній будові не 365 днів, а 365 діб!” почали працювати бригади будівників і монтажників”

Історія Української РСР. Короткий нарис.-К., 1981

З українського підручника

„Так, під час відбудови домни №3 заводу „Запоріжсталь” вперше в будівельній практиці запропоновано було підняти і вирівняти домну, в яку влучила бомба, без демонтажу. Будівельники і монтажники... здійснили цю операцію за 5,5 години замість двох місяців, потрібних при інших варіантах... Прикладом вдалого технічного розв’язання проблеми може бути відбудова доменної печі № 4 заводу „Азовсталь”, корпус якої внаслідок підриву опустився на 3,8 м, перемістившись у нижній частині вбік... Це була перша в історії світової металургії акції підняття цілої доменної печі вагою 2600 т”.

Нарис історії України ХХ століття.-К., 2002

Думка дослідника

„До того ж, перемога у війні дозволяла використовувати у відбудові господарства „трофейне” німецьке устаткування і німецьких військовополонених”.

„Радянські плани післявоєнної відбудови господарства не передбачали відновлення в усьому обсязі передвоєнної ролі Української РСР у господарському комплексі СРСР... „У 1950 р. в українських містах проживало 12,8 млн. чол.. – на мільйон менше, аніж у 1940 р. Дві третини населення республіки у 1950 р., як і в 1940 р., становили мешканці села”.

„Війна і післявоєнне врегулювання державних кордонів призвели до змін у національному складі населення України”. Грицак Ярослав. Нарис історії України.-К., 1996

З українського підручника

„Зростання промисловості, проте не привело до підвищення життєвого рівня. Традиційне для радянського режиму нехтування випуском товарів споживання дійшло до крайнощів: купити пару взуття, зубну щітку чи навіть буханець хліба було проблемою. На 1950 р. легка промисловість ледве досягла 80% довоєнного рівня”.

Рубльов О.С. Історія України. Навчальний посібник для 11 класу.-К., 2001

Думка дослідника

„Як і слід було чекати, радянська влада почала відбудовувати своє господарство із складання четвертого п'ятирічного плану (1946-1950). І знову цей план базувався на характерній особливості тоталітарної системи: можливості розпоряджатися ресурсами без огляду на бажання й потреби людей... Незважаючи на жертви та виснаження від війни, робітники повинні були, як ніколи, тяжко працювати, оскільки план вимагав підвищення продуктивності праці на 36%”.

Субтельний О. Україна: Історія.—К.,1993.



Відправка на будови Донбасу

Після опрацювання джерел на 1, 2, 3 сторінках дайте відповідь на запитання.

1. Якими принципами керувався радянський уряд при відбудові народного господарства України?
2. Якими шляхами досягалися темпи зростання промисловості під час відбудови?
3. Чому під час відбудови „в центрі уваги стояв “вугільний Донбас”, а „особливу увагу партія і уряд приділяли відбудові і розвитку металургійної промисловості”?
4. З радянського підручника: “Перевага радянського ладу, соціалістичної системи господарства, дружба і співробітництва радянських народів, високий патріотизм і героїзм радянських людей, мудре керівництво Комуністичної партії забезпечили відбудову народного господарства і культури в найкоротші історичні строки.” Чи погоджуєтесь ви з цією точкою зору?

З українського підручника

У роки четвертої п'ятирічки соціалістичне змагання на селі, як і в містах, було масовим. В нього включилися не тільки ланки, бригади, колгоспи, радгоспи, МТС, а й райони області. Уже в 1947 р. на Україні в змаганні брали участь 79% колгоспів, 50% – радгоспів, 69% – МТС, 75% – польових бригад, 65% ланок, усі тракторні бригади.

Попович Мирослав. Нарис історії культури України.-К.,1997



Посівна компанія 1946



Прокладання магістрального газогону Дашава - Київ, 1948 рік

В ті часи

В обговоренні доповіді брав участь голова колгоспу імені Леніна Чемеровецького району Кам'янець-Подільської області Д.В.Бойко. По ходу його виступу М.С.Хрущов запитусь: „Тов. Бойко, скільки у вас колгоспників не виробили мінімуму трудоднів?” Голова відповідає, що 50 чоловік, з них без поважних причин – 8. „Що ви гадаєте з ними робити?”- цікавиться Хрущов. „Коли, - каже Бойко, - в 1948 році вони не вироблять мінімуму трудоднів, то ми відберемо від них городи і навіть виключимо з членів колгоспу. Коли ж вони надалі будуть працювати, як слід, то вони в колгоспі залишаться”.

(„Радянська Україна”.-1949, 26 лютого).1. Шаповал Ю.І. М.С.Хрущов на Україні: сторінки життя і діяльності // Трибуна лектора.-1989.-№10

Анекдот тих часів.

- Ось такий наш колгоспний заробіток, - з'ясовує колгоспник і підкидає жменю зерна вгору. Вхопивши в долоню, говорить:

- Оце залишається нам після виконання плану здачі державі.

Потім підкидає зловлене зерно і ловить падаюче верхньою частиною руки.

- А оце належить нам після виділення на посівфонд.

Залишок ще раз підкидає і ловить кілька зернин ребром руки.

- А оце стільки припадає нам на трудодні!

Чорна книга України.-К., 1998

Думка дослідника

„За директивами московського центру в неврожайному 1946 р. Україна мала здати державі 340 млн. пудів зерна... Урожайність було визначено не реально, а біологічну, тобто „на корені”, і валовий збір зерна виявився нижчим від очікуваного на 130 млн. пудів...

Постановою від 22 липня 1946 р. Рада Міністрів УРСР і ЦККП(б)У збільшили план обов'язкових поставок зерна 23 областям республіки на 50% (до доведеного раніше)...

На вилучення хліба працювала велика кількість уповноважених, близько 11,5 тис. чоловік. За вказівками райкомів партії уповноважені ставили біля кожної молотарки по два чоловіки, які „позмінно відповідали перед райкомом”, й прямо з поля, минаючи село, вивозили зерно на пункти заготзерна...

Понад 1300 чоловік колгоспів в 1946-1947 рр.

було віддано під суд...

З метою „економії витрачання хліба” з жовтня 1946 р. 2892100 чоловік, які проживали в сільській місцевості було позбавлено хлібних карток. У жовтні 1946 р. в українському селі хліб за картками отримували 700 тис., а в містах – 8868000 тис. чоловік...

...зростав експорт зерна до країн Європи, де також була посуха, - Болгарії, Польщі, Румунії, Угорщини, Чехословаччини, а також Франції та Фінляндії тощо. За 1946-1947 рр. постачання зерна цим країнам досягло 2,5 млн. т...

90% кримінальних справ, що розглядалися судами в 1947 р. становили справи про крадіжки колосків рядовими колгоспниками. Н.Ліско з Чернятинського району Одеської області за крадіжку 3 кг колосків засуджено до восьми років позбавлення волі...”.

Нарис історії України ХХ століття.-К., 2002

Офіційні документи

З інформації секретареві ЦК КП(б)У Д.Коротченку.

„Колгоспники, що прибули, в села району купують за гроші або обмінюють за одяг і побутові речі хліб, крупу, картопля та інші продукти і пробувши по 2-3 місяці, повертаються назад за місцем проживання. Серед прибулих є й такі колгоспники, які в колгоспах працювати не хочуть... Серед цієї частини є такі особи, які, переїжджаючи з села в село, поширюють серед селян провокаційні чутки, спрямовані проти колгоспного ладу, про нібито голод... і що в колгоспах на трудовні нічого не дали ... Особливо великий вплив має місце в районах прилеглих залізничних ліній. Так, до Краснянського

району щодня прибуває 300-400 осіб, головним чином жінок, до Жовківського – 80-100 осіб...

По лінії органів МВС, НДБ дано вказівку про те, щоб особи, які поширюють антирадянські та наклепницькі розмови, спрямовані проти колгоспного ладу, заарештовувати та зраджувати суду”.

Сергійчук Володимир. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944-1953 рр. Нові документи і матеріали.-К., 1998

Постановою Ради Міністрів СРСР від 31 липня 1946 року заборонено продаж хліба на ринках колгоспами, колгоспниками і одноосібниками до виконання плану здачі хліба

З листа колгоспників с. Попелюхи Південнобузького району Вінницької області до М. Хрушова (1946 р.)

...Важко нам, обірвані ми всі, голі й босі, брудні й голодні, на людей не схожі, гірше худоби живемо. Ніколи нам не було так важко, як в цю хвилину, люди з голоду мруть, діти від недоїдання і хвороб стають каліками. Харчуємося ми лободою, корою, а у кого є гроші, їдуть у місто і купують хліб у комерційних магазинах, но за хлібом іти далеко — 140—180 км, а у нас ніхто не продає, з колгоспу ми нічого не отримали і немає надії, все згоріло, а ярина дуже слабка і, як виконаємо план, то всі подохнемо.

Багато хто з колгоспників збирається виїжджати на Кавказ і в Середню Азію, там всі говорять, що життя багате і дешево, а Україна зубожіла і ніхто на неї не звертає уваги. Живуть зараз гарно тільки хитруни, спекулянти, шахраї, злодії, а їх багато. А простій людині не добитися правди, всі на неї кричать і не вірять.

По зведенням, наш район самий відсталий в області, надій ніяких, усі ми вбиті горем, із злиднів нам не вийти. Воронов І.О., Пилявець Ю. І. Голод 1946—1947 рр. — К.: Т-во "Знання" УРСР, 1991.



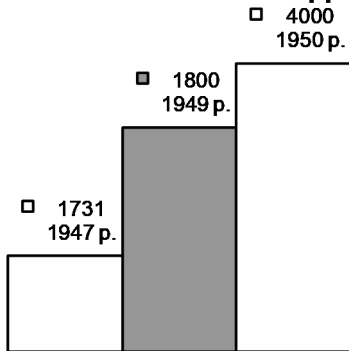
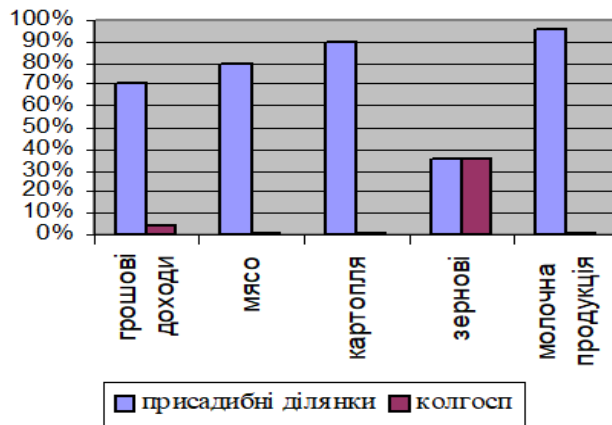
Здача зерна в заготконтору

Спогади Євгенії Гук з Одещини про голод 1946 року. Мама з моїм старшим братом поїхали в Західну Україну. Вона напакувала такі гарні штори у валізу, хустки, якісь ще речі, які у нас були. А замість великої валізи привезла маленький згорток картоплі. Все продала за безцінь. Ще й страх пережила, бо брата загубила у натовпі на пероні, але знайшла. Вона не хотіла ніколи згадувати про цю поїздку. Дуже були погані спогади. У Молдавії батьки вимінювали речі на кукурудзянку і бринзу, а неподалік був лиман, де купували маленьку тюльку. Більш нічого. Батько і мій старший брат ще ловили ховрахів.

В ті часи

„Так в одному з колгоспів Володарського району Сталінської області поширилася чутка, що конференція ООН у Сан-Франциско прийняла рішення про розпуск колгоспів у СРСР. До правління колгоспу зразу ж прийшов натовп селян, які вимагали від голови негайно приступити до розподілу колгоспного майна”.

Грицак Ярослав. Нарис історії України.-К., 1996

Кількість переселених сімей селян із Чернігівської області за межі області в 1947-1950 рр.

Порівняльна діаграма надходження доходів селян від присадибних ділянок і колгоспів


Висаджування тютюну

Анекдот тих часів

Закордонний журналіст оглядає советське місто. Побачивши велику чергу коло хлібної крамниці, запитує свого провідника:

- За чим це там черга?

- Ці люди хочуть підписатися на державну позику, поспішають на заклик партії. Тому й черга. Бояться, що всім не вистачить, - була відповідь.

Таблиця 1

| Пропорції обміну старих грошей на нові | Типи грошових накопичень |
|--|-----------------------------------|
| 1. 10:1 | Готівка |
| 2. 3:1 | Облігації |
| 3. 1:1 | Вклади до 3 тисяч рублів |
| 4. 3:2 | Вклади від 3 до 10 тисяч рублів |
| 5. 2:1 | Вклади більше ніж 10 тисяч рублів |

З українського підручника

„У 1946 р. було вжито заходів, щоб відібрати у селян землю та реманент, які їм вдалося „приватизувати” під час війни”.

Рубльов О.С. Історія України. Навчальний посібник для 11 класу.-К., 2001

Офіційні документи

„Головним недоліком міської торгівлі є слабка торгівля товарами децентралізованих заготівель. Наші торгуючі організації недостатньо ще займаються заготівлею товарів і продукції місцевої промисловості і сільського господарства. Слабо розвинута торгівля овочами і фруктами, якими так багата наша область і місто”.

Зі звіту виконкому на сесії Чернігівської міськради про роботу за період з 31 вересня 1943 по 20 листопада 1947 р.

Офіційні документи

„Продаж товарів у місті в 1952 р. порівняно з 1951 збільшився більш ніж у 2 рази...”

Водночас, товариші, я хочу сказати, що в роботі торгуючих організацій наявні значні недоліки... Швейні вироби надходять у торговельну мережу одноманітні; в більшості з неякісного вовняного матеріалу, застарілих фасонів, погано зшиті, а також не всіх розмірів. Великі незадоволення зі сторони споживачів і щодо якості і асортименту взуття, особливо, взуття для школярів”.

З виступу голови міськвиконкому м. Чернігова на сесії облвиконкому про розвиток державної та корпоративної торгівлі в м. Чернігові (30.IX.1952 р.)

Після опрацювання джерел дайте відповідь на запитання.

1. Які стимули і мотивація були у колгоспів до розвитку виробництва?
2. Назвіть причини голоду 1946 р. Чи можна було його уникнути?
3. Чи можна назвати життя в селі тих часів “рабством”?
4. Яке ставлення було у селян до колгоспу?
5. Визначте за допомогою Таблиці 1, у чому був обман населення державою під час проведення грошової реформи 1947 р.

З частівки тих часів

Сидить баба на рядні
 Вибиває трудодні.
 Трудодень,
 трудодень...
 Дайте хліба хоч на день.

З українського підручника

Одним із важливих шляхів підвищення реальних доходів трудящих було триразове (1948, 1949, 1950 рр.) зниження цін на товари масового споживання і відповідно на продукцію підприємств громадського харчування.

Попович Мирослав. Нарис історії культури України.-К.,1997

Ціни

На карточку можна було купити хліб, 2 кг м'яса чи риби на місяць, 400 г жирів, 1,5 кг крупи чи макарон. Середня заробітна плата складала в 1948 р. 480 рублів, в 1950 р. – 640 рублів в місті, 164 рублі в селі.

Ціни на продовольчі товари після грошової реформи 1947 р. (1 кг):

Хліб житній – 3 рублі
 Хліб пшеничний – 4-8 рублів
 Пшоно – 6-7 рублів
 Крупа гречана – 11-13 рублів
 Макарони – 9-11 рублів
 Цукор – 13,5-16,5 рублів
 М'ясо – 28-32 рублі
 Вершкове масло – 62-66 рублів
 Олія – 28-32 рублі
 Свіжа риба – 10,5 рублів
 Сельдь – 17-20 рублів
 Овес – 2-3 рублі
 Молоко (1 л) – 2,5-5 рублів
 Яйця (1 дес.) – 10-18 рублів
 Чай грузинський – 160 рублів
 Ікра – 400 рублів
 Водка (1 л) – 120 рублів

Ціни на промислові товари після грошової реформи 1947 р.

Тканини (1 м):
 Ситець – 10-11 рублів
 Сатин „Екстра” – 25-28 рублів
 Вовняна байка – 108-120 рублів
 Бостон з вовни 100% – 450-500 рублів
 Крепдешин з шовку – 137-175 рублів
 Сукні жіночі з кашеміру (бавовник) – 77-86 рублів
 Сукня з вовняного крепу – 500-600 рублів
 Чоловічий костюм (вовна 50%) – 430-450 рублів
 Костюм чоловічий з бостону – 1400-1500 рублів
 Чоловічі туфлі вищого ґатунку – 250-280 рублів
 Жіночі туфлі – 260-280 рублів
 Калоші гумові – 45 рублів
 Сірники (1 кор.) – 20 копійок
 Мило – 4 рублі
 Книжка (200 стор.) – 8-10 рублів

Після опрацювання джерел дайте відповідь на запитання.

1. Чи вистачить заробітної плати для тогочасної сім'ї з 2 дорослих і 2 дітей при середній зарплаті і розцінок, наведених поряд?
2. Чому в цей період, за розповідями людей похилого віку, знижувались в магазинах ціни?
3. Чому становище в Україні залишалось досить важким? Чи це є політика проти України? Чи це є недоліки системи як такої?

З листа товаришу Сталіну Й.В. від Голови Ради Міністрів УРСР Д.Коротченка та Секретаря ЦК КП(б)У Л.Мельникова. 1951 р.

Ринок, що виділяється Українській СРСР, борошна для хлібопечення не забезпечує попиту населення, внаслідок чого торгівля хлібом у всіх містах республіки, за винятком Донбасу, проходить з великими перебоями, за наявності черг.

Ще гірша справа із забезпеченням трудящих міст Української РСР крупою та макаронними виробами... У зв'язку з обмеженими фондами торгівля крупою в містах України, за винятком областей Донбасу та міста Києва, по суті не виробляється.

Не задовольняється мінімальна потреба цукру... Для роздрібною торгівлі у містах і промислових центрах решти 23 областей республіки залишається лише 18186 тонн.

Особливо велике напруження створилося із забезпеченням міського населення республіки тваринним маслом, у зв'язку з скороченням фондів 1951 р. проти 1950 року. Таким чином, продаж тваринного масла навіть в обласних центрах вироблятися не може.

Чисельність населення республіки майже досягла довоєнної, а кількість робітників та службовців значно зросла порівняно з довоєнним періодом. По здачі хліба державі та виробництву цукру республіка перевершила довоєнний рівень. У той же час, фонди хліба, цукру та інших продовольчих товарів, що виділяються в даний час, далеко не досягають довоєнного рівня.

Ринкові фонди цукру для Української РСР становлять нині 79% фондів 1940 року, тоді як реалізація цукру в інших республіках значно перевершила довоєнний рівень...».

1. Чому відміною карткової системи та грошовою реформою 1947 р. не була задоволена більшість населення України?

2. Чи погоджуєтесь Ви з політологом М.Джиласом, який стверджував, що Сталін „перетворив відсталу Росію у промислову державу та імперію... він реально створив найбільш несправедливе суспільство сучасності, якщо не взагалі в історії – у будь-якому випадку, воно однаковою мірою несправедливе, нерівноправне і невільне”.

Перевага радянського ладу, соціалістичної системи господарства, дружба і співробітництва радянських народів, високий патріотизм і героїзм радянських людей, мудре керівництво Комуністичної партії забезпечили відбудову народного господарства і культури в найкоротші історичні строки.

Чи погоджуєтесь ви з цією точкою зору?



У дитячих яслях колгоспу (1952)



Київ.
Хрещатик,
1948 р.

Постер
документального
фільму 1947 р.



Землянка родини бригадира
колгоспу у Волинській області
(1948 р.)



Вулиця у Новоград-Волинському
(1950 р.р)

Поставте запитання за зображеннями
розміщеними на даній сторінці.



Радянський плакат (1949 р.)



Обкладинка журналу "Перець" 1951р.

1. Чи можна вважати, що проблематика миру була відволікаючою на фоні інших проблем у країні?
2. Чи це є відлуння страждань у Другій світовій війні?
3. Чому Україна не стала окремим суб'єктом міжнародних відносин?



Селяни представляють свою продукцію на ярмарці (1948). Підпис унизу "За мир проти палів війни".

З українського підручника

„Згідно з радянськими джерелами, УРСР до 1950 р. стала також членом 20 міжнародних організацій і самостійно уклала 65 угод. Проте в ООН, як і в інших організаціях, Україна ніколи не відхилялась від позицій, які займав СРСР. Коли у 1947 р. Великобританія звернулася до радянської України з пропозицією встановити прямі дипломатичні стосунки, вона так і не отримала відповіді. Західні вчені дійшли висновку, що функції українського міністерства закордонних справ є чисто „церемоніальні, декоративні та символічні“.

Субтельний О. Україна: Історія.—К.,1993.

Після опрацювання матеріалів уроку напишіть твір на тему:
“Чи хотіли б Ви жити в Україні в період 1946–1952 рр., якби машина часу Вас могла перенести у цей період? Чому?”
Обсяг до 150 слів.

Додаткові візуальні матеріали на останній сторінці



Сільська вулиця (1948)



Жінки політв'язні



Голосування на сесії Верховної Ради